

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE

ASG WP wewn. 4166/88

Egz. nr 1

Pplk dr Jerzy ZIELIŃSKI

NOWE ASPEKTY PRZYGOTOWANIA I PROWADZENIA WALKI OBRONNEJ W ŚWIETLE ZAŁOŻEŃ DOKTRYNY WOJENNEJ PAŃSTW UW

SKRYPT

48697

WARSZAWA

1988

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE

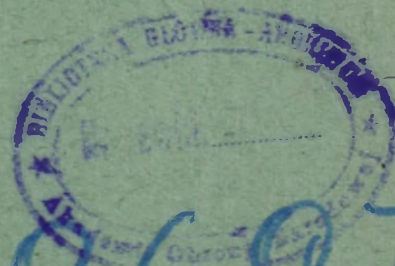
ASG WP wewn. 4166/88

~~SECRET~~
~~SECRET~~
~~SECRET~~
Egz. nr 1

Pplk dr Jerzy ZIELIŃSKI

NOWE ASPEKTY PRZYGOTOWANIA I PROWADZENIA WALKI OBRONNEJ W ŚWIETLE ZAŁOŻEŃ DOKTRYNY WOJENNEJ PAŃSTW UW

SKRYPT

PRZEKLASYFIKOWANO

Protokół Nr 54305

PRZEKLASYFIKOWANO

Protokół Nr 12657

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

JAWNE

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

ASG WP wewn.4166/88

Egz.nr... 1

Opiek dr Jerzy ZIELIŃSKI

NOWE ASPEKTY PRZYGOTOWANIA
I PROWADZENIA WALKI OBRONNEJ W ŚWIETLE
ZAŁOŻEŃ DOKTRYNY WOJENNEJ PAŃSTW UW

Skrypt

WARSZAWA

1 9 8 8

SPIS TREŚCI

	str.
WSTĘP	3
1. WPŁYW USTALEŃ DOKTRYNALNYCH NA ROLE I ZNACZENIE WALKI OBRONNEJ	4
2. ROLA, MIEJSCE I ZADANIA OBRONY TAKTYCZNEJ W OPERACJI OBRONNEJ ARMII W POCZĄTKOWYM OKRESIE WOJNY	6
3. SYSTEM OBRONY TAKTYCZNEJ	9
3.1. Ugrupowanie bojowe dywizji /pułku/	9
3.2. Porażenie ogniowe	10
3.3. Rozbudowa inżynieryjna obrony	11
4. PROWADZENIE WALKI OBRONNEJ	14
5. ZAKOŃCZENIE	16
6. LITERATURA	17

WSTĘP

Taktyka jako jedna z dyscyplin sztuki wojennej ulega ciągłym zmianom wynikającym z rozwoju środków walki oraz korygowania założeń doktrynalnych. Zmiany te dotyczą głównie znaczenia poszczególnych rodzajów walki, a co za tym idzie sposobów ich przygotowania i prowadzenia. Tak jest również obecnie. Pokojowe inicjatywy państw socjalistycznych, a w tym głównie przyjęcie doktryny wojennej o obronnym charakterze, spowodowało potrzebę nowego spojrzenia na obronę jako rodzaj walki. Należy zatem, wychodząc z założeń doktrynalnych, ustalić rolę i znaczenie obrony, jej charakter oraz sposób przygotowania i prowadzenia na szczeblach taktycznych. Tym właśnie zagadnieniom poświęcone jest niniejsze opracowanie. Ujmuje ono najważniejsze, z punktu widzenia taktyki, problemy przygotowania i prowadzenia walki obronnej wynikające z założeń doktrynalnych. Stanowi ono tło do rozważań dotyczących sposobu użycia poszczególnych rodzajów wojsk i służb w tej walce.

W opracowaniu wykorzystano wyniki badań prowadzonych w Katedrze Taktyki Ogólnej nad problemem p.k. "Przygotowanie i prowadzenie obrony przez dywizję /DZ, DPanc/ w ramach pierwszej operacji obronnej armii na obszarze kraju".

1. WPŁYW USTALEŃ DOKTRYNALNYCH NA ROLĘ I ZNACZENIE WALKI OBRONNEJ

Doktryna wojenna państw Układu Warszawskiego ma charakter obronny, co oznacza, że państwa te, zmierzają do posiadania sił i środków zdolnych jedynie do odparcia agresji.^{1/}

Przyjęcie takiego założenia oznacza, że zasadniczym sposobem działań sił zbrojnych w początkowym okresie wojny będą działania odwetowe, a najważniejszą formą walki zbrojnej - operacja strategiczna na kontynentalnym TDW. Będzie to zazwyczaj w początkowym okresie wojny strategiczna operacja obronna, w ramach której prowadzone będą ogólnowojskowe wspólne i samodzielne operacje^{2/} związków operacyjnych, rodzajów sił zbrojnych.

Stawia to w nowym świetle zagadnienia obrony i natarcia, które traktować należy jako podstawowe. Jednak w początkowym okresie wojny wzrasta rola obrony. Przestaje ona być wyłącznie pomocniczym rodzajem działań wojennych i walki, staje się planowa i prowadzona w sposób zamierzony w celu odparcia agresji nieprzyjaciela. Nasuwa się przy tym podstawowe pytanie: do odparcia jakiej agresji, z użyciem jakich środków walki należy przygotować obronę?

Przyszła wojna może być prowadzona zarówno przy użyciu broni konwencjonalnej, jak i jądrowej. Dlatego też należy przygotować siły zbrojne w jednakowym stopniu do obu tych rodzajów wojen.

W ostatnim czasie, wobec katastrofalnych skutków wojny jądrowej i gwałtownego wzrostu możliwości konwencjonalnych środków rażenia, istnieje coraz większe prawdopodobieństwo rozpoczęcia wojny środkami konwencjonalnymi. Jeżeli więc przy użyciu takiej broni państwa NATO rozpoczną wojnę, wówczas przy użyciu właśnie takiej broni należy zorganizować i prowadzić obronę.

Jaki zatem charakter powinna mieć walka obronna, aby osiągnęła założony cel, jakim jest odparcie agresji? Muszą to być działania aktywne, zdecydowane i tak zorganizowane, aby już na samym początku natarcia nieprzyjaciela zadać mu straty, nie dopuścić do głębokiego włamania i utraty znacznej części terenu. Nieprzyjaciela należy niszczyć na głębokich podejściach, tworząc największe natężenie ognia przed przednim skrajem, a aktywnym działaniem zniszczyć tego, który się włamał.

1/. Por. J.Kaczmarek, Obronny charakter doktryny wojennej w: Myśl wojskowa nr 022893, 1938 r., s.113.

Taki powinien być charakter obrony wynikającej z założeń doktrynalnych. Należy jednak uwzględnić wpływ środków walki na przebieg walki obronnej.

Nowego podejścia do obrony wymaga dokonująca się ciągle modernizacja uzbrojenia i sprzętu bojowego. Dotychczas uważano, że zadanie nieprzyjacielowi 50% strat w czołgach załamie jego natarcie. Dziś na ten problem należy spojrzeć inaczej. Parametry techniczno-taktyczne transporterów opancerzonych, śmigłowców uzbrojonych i zestawów broni precyzyjnego rażenia stawiają przed obrońcą nowe zadania. Walka obronna to nie tylko niszczenie czołgów, ale także walka z piechotą atakującą na BWP, z szeroko stosowanymi desantami powietrznymi i wspierającymi je śmigłowcami bojowymi.

Oznacza to, że współczesna obrona powinna być nie tylko przeciwpancerna, ale także odporna na uderzenia z powietrza.

Wyższa skuteczność stosowanych środków walki, w tym głównie systemów broni precyzyjnej, potęguje siłę nacierającego, stwarzając mu możliwość rażenia wszystkich elementów ugrupowania bojowego dywizji i pułku. Szczególnie zagrożone będą drugie rzuty w rejonach rozmieszczenia lub w czasie wychodzenia do kontrataku. Zmusza to obrońcę do stosowania bardziej aktywnych sposobów prowadzenia obrony, stosowania manewru siłami i środkami. Wynikać to będzie głównie z potrzeby jednoczesnej walki z nieprzyjacielem atakującym przedni skraj obrony oraz jego desantami powietrznymi, grupami desantowoszturmowymi atakującymi drugie rzuty.

Z obronnego charakteru doktryny wojennej wynika, że obrona staje się podstawowym-obok natarcia-rodzajem walki, stąd w praktyce szkoleniowej należałoby tej problematyce poświęcić około 50% czasu.

2. ROLA, MIEJSCE I ZADANIA OBRONY TAKTYCZNEJ W OPERACJI OBRONNEJ ARMII W POCZĄTKOWYM OKRESIE WOJNY

Warunki przejścia do operacji obronnej w początkowym okresie wojny rzutują na właściwości organizowania i prowadzenia działań w skali taktycznej.

Nie ulega wątpliwości, że przygotowanie i prowadzenie obrony taktycznej mieć będzie szereg cech specyficznych. Wiązać się one będą m.in. z wpływem, jaki na rozwiązania taktyczne wywiera możliwość wcześniejszego, jeszcze w okresie pokoju, przygotowania bezpośrednio w terenie niektórych elementów systemu obrony. Nowym problemem taktycznym, do tej pory u nas nie rozwiązywanym, stanie się przechodzenie do obrony bezpośrednio z garnizonów, obrona przeciwdesantowa, współdziałanie z siłami walczącymi w pasie przesłaniania.

Z doświadczeń wojny wynika, że najsłabszym miejscem jest taktyczna strefa obrony. Jeżeli ona została naruszona, to trudne, a czasami niemożliwe jest odtworzenie trwałości całej obrony operacyjnej. I odwrotnie, jeśli trwałość głównego pasa i w ogóle strefy taktycznej została w zasadzie utrzymana, nie były wówczas groźne poszczególne włamania nieprzyjaciela.

Z powyższego wynika, że trwałość obrony operacyjnej zależy w dużym stopniu od trwałości taktycznej strefy obrony.

W związku z tym celowe jest utworzenie głównego pasa obrony o głębokości 20 - 25 km. Pas ten, zwany pierwszym pasem lub pierwszą główną rubieżą obrony, obsadzają dywizje pierwszego rzutu armii, rozbudowując w nim 3 - 4 pozycje. Głębokość pozycji wynosi 2 - 2,5 km, a odległość między nimi 2 - 4 km. Pas ten stanowi taktyczną głębokość obrony i zarazem podstawę taktycznej strefy obrony, w której należy także rozbudować drugi pas obrony, co wydatnie zwiększy trwałość tej strefy. Jej głębokość sięgałaby wówczas 40 - 60 km /schemat Pf 1931/.

Odpowiednio do tego operacyjna strefa obrony rozpoczynać się będzie w odległości 70 - 80 km od przedniego skraju obrony.

Jak już wspomniano, główny pas obrony obsadzają dywizje pierwszego rzutu armii, natomiast drugi pas obrony w zależności od sytuacji mogą obsadzać:

- czołowe pułki /po jednym pułku/ z dywizji drugiego rzutu armii na najbardziej zagrożonych kierunkach, na których planuje się wykonanie przeciwuderzeń;

- siły z kierunków nieatakowanych przez nieprzyjaciela;
- wycofujące się pułki dywizji pierwszego rzutu celem tworzenia warunków do wykonania przeciwuderzeń;

Należy jednak podkreślić zarysowującą się ostatnio tendencję do obsadzania zawczasu drugiego pasa obrony siłami dywizji drugiego rzutu.

Obronę należy organizować i działania obronne prowadzić w ten sposób, aby już na samym początku natarcia nieprzyjaciela zadać mu duże straty, nie dopuścić do głębokiego włamania się. Z tych też względów należy tworzyć pas przesłaniania na głębokości nie większej niż 10 - 15 km /obecnie przyjmujemy 20 - 40 km, a pozycji przedniej 6 - 8 km/. Rubieże obronne nie powinny być tworzone schematycznie, lecz dla konkretnych sił i środków, określając, kto je przygotowuje i kto obsadza.

Ważne również jest włączenie do systemu obrony miejscowości, a zwłaszcza miast do obrony okrężnej, a ponadto natychmiastowe wykonanie uderzeń ogniowych na nieprzyjaciela lub rozbicie go zdecydowanym kontratakami.

Z obronnego charakteru doktryny wojennej wynika cel obrony. Będzie nim w początkowym okresie wojny załamanie natarcia przeważających sił nieprzyjaciela i zapewnienie operacyjnego rozwinięcia sił głównych oraz stworzenie dogodnych warunków do wykonania nimi przeciwuderzenia.

Z powyższego celu wynikają zadania obrony taktycznej, które prowadzą się do zadania nieprzyjacielowi znacznych strat i utrzymania ważnych rejonów i rubieży warunkujących trwałość obrony w strefie taktycznej.

Aby sprostać tym zadaniom obroną powinna być trwała i aktywna. Broniące się wojska nie mogą opuszczać zajmowanych pozycji i wycofywać się bez rozkazu przełożonego. Oznacza to, że muszą być przygotowane do prowadzenia samodzielnej walki, bez taktycznej łączności z sąsiadami, w tym w okrążeniu.

Aktywność i trwałość w obronie uzyskuje się głównie przez:

- umiejętne wykorzystanie właściwości obronnych terenu oraz zorganizowanie i zachowanie ciągłości systemu ognia, zwłaszcza przeciwpancernego;

- odpowiednio głębokie urzutowanie wojsk zapewniające uporczywość obrony, jak i szybki manewr na zagrożone kierunki;

- aktywne i śmiałe działanie wojsk w powiązaniu z uporczy-

wym utrzymywaniem zajmowanych pozycji;

- śmiały i zdecydowany manewr wojskami, ogniem i zaporami na zagrożone kierunki oraz szybkie zwalczanie desantów powietrznych.

Doświadczenia dotychczasowych wojen oraz ćwiczeń po obu stronach ŁABY wskazują, że trwałość współczesnej obrony taktycznej zależy w większym niż dotychczas stopniu od:

- efektywności ogniowego porażenia nieprzyjaciela;
  - głębokiego ugrupowania bojowego wojsk zapewniającego zarówno manewr, jak i ochronę wojsk;
  - wykorzystanie właściwości taktycznych terenu, a ściślej - inżynieryjnej jego rozbudowy.
- Wymienione elementy stanowią system obrony.

3. SYSTEM OBRONY TAKTYCZNEJ

Ze względu na złożoność współczesnej walki zbrojnej wynikającej z udziału w niej różnorodnych rodzajów sił zbrojnych i wojsk oraz wpływu na jej przebieg różnorodnych czynników, osiągnięcie celu obrony wymaga zespolenia ich wysiłków w jeden spójny system obrony.

Stanowi on skoordynowany wewnętrznie i wzajemnie powiązany układ zasadniczych elementów obrony, zgodnie z zamiarem dowódcy prowadzenia walki obronnej zapewniającym osiągnięcie jej celu.

3.1. Ugrupowanie bojowe dywizji/pułku/

W systemie obrony zasadniczą rolę odgrywa ugrupowanie bojowe dywizji /pułku/, stanowiące racjonalne rozmieszczenie posiadanych sił i środków w terenie w celu wykonania postawionego zadania. Powinno ono zapewnić:

- maksymalne wykorzystanie obronnych warunków terenowych;
- możliwość prowadzenia skutecznego ognia przez wszystkie posiadane środki, zwłaszcza - przeciwpancerne;
- odporność na uderzenia bronią jądrową i konwencjonalnymi środkami rażenia, w tym zwłaszcza śmigłowców szturmowych i broni pancernej;
- możliwość skupienia głównego wysiłku w wybranym miejscu i czasie głównie poprzez manewr ogniem i wojskami;
- zwalczanie desantów śmigłowcowych nieprzyjaciela.

Osiągnięcie celu obrony taktycznej wskazuje na potrzebę głębokiego ugrupowania bojowego, bowiem takie zmusza przeciwnika do przełamywania kolejnych pozycji obronnych wyhamowując jego impet natarcia. Zmusza ono przeciwnika do przegrupowań sił i środków, co stwarza obrońcy warunki do wzmocnienia zagrożonych kierunków, wykonywania kontrataków, co z kolei pozwala na rozbijanie go częściami.

Ugrupowanie bojowe dywizji /pułku/ powinno składać się z dwóch rzutów. Pierwszy rzut - 2 - 3 pułki /2 - 3 bataliony/ przeznaczony do odparcia natarcia nieprzyjaciela, zniszczenia jego sił przed przednim skrajem i w głębi obrony. Drugi rzut w składzie 1 - 2 pułków /batalionów/ przeznaczony do trwałego utrzymywania pozycji i rubieży w głębi lub zniszczenia nieprzyjaciela, który włamał się ogniem z pozycji lub kontratakiem /foliogram ugrupowania bojowego dywizji i pułku/.

Badań wymaga sposób rozmieszczenia drugiego rzutu, wobec jego zagrożenia zniszczeniem wszystkimi rodzajami broni nieprzyjaciela. Jedną z form zapewnienia jego żywotności jest rozmieszczenie go w sposób rozśrodkowany w rejonie poza 3 - 4 pozycją obrony. Przedsięwzięcie maskowania i rozbudowy inżynieryjnej zajmowanego rejonu powinny przyczynić się do zachowania jego zdolności bojowej w celu wykonania dwóch głównych zadań: obsadzenia uprzednio przygotowanej trzeciej - czwartej pozycji /w dywizji/ lub wykonania kontrataków albo zajęcia rubieży ogniowej w celu zniszczenia ogniem nieprzyjaciela w rejonie włamania /foliogram/.

Ugrupowanie bojowe dywizji /pułku/ w obronie może w zależności od sytuacji i warunków terenowych, przyjmować różne warianty rozmieszczenia jego elementów. Najbardziej typowe dla dywizji zmechanizowanej jest wyznaczenie do pierwszego rzutu trzech pułków zmechanizowanych, a pułku czołgów - do drugiego rzutu. Takie ugrupowanie pozwala na posiadanie dużego nasycenia /około 15/ środków przeciwpancernych na 1 km frontu obrony na przednim skraju, z jednoczesną możliwością wykonywania kontrataków w głębi obrony. Generalną zasadą jest, aby 2/3 sił przeznaczyć do pierwszego rzutu, bowiem idzie o zadanie maksymalnych strat nieprzyjacielowi przed przednim skrajem obrony. Myślą przewodnią tworzenia ugrupowania bojowego dywizji /pułku/ powinno być dążenie do załamania natarcia nieprzyjaciela w oparciu o pierwszą, najdalej - drugą pozycję obrony.

Taka koncepcja walki obronnej i odpowiedniego do niej ugrupowania bojowego wynika z obronnego charakteru doktryny wojennej.

3.2. Porażenie ogniowe

W myśl aktualnej doktryny wojennej główny wysiłek skupia się na obronie taktycznej strefy - z reguły głównego pasa obrony. Konsekwencją tego będzie koncepcja porażenia ogniowego, zakładająca efektywne porażenie nacierających zgrupowań nieprzyjaciela - szczególnie pancernych - przed przednim skrajem obrony.

Stały wzrost zasięgu broni konwencjonalnej sięgający do 30 km przed przedni skraj obrony pozwala na realizację powyższej koncepcji, co oznacza, że zniszczenie zasadniczych sił nieprzyjaciela należy realizować na podejściach do głównego pasa obrony. Porażenie ogniowe w obronie powinno zapewnić kompleksowe oddziaływanie ogniowe konwencjonalnymi środkami rażenia nie tylko na podejściach i przed przednim skrajem, ale także i w głębi obrony.

W związku z tym, że od jego efektywności zależy trwałość obrony i wykonanie postawionych zadań, nabiera ono, w myśl aktualnej doktryny wojennej szczególnego znaczenia.

Obronny charakter doktryny wojennej zakłada, że inicjatywa w początkowym okresie wojny będzie w ręku przeciwnika, stąd obrońca musi być zdolny do odparcia jego przeważających sił, atakujących na wybranych kierunkach, a więc posiadających przewagę. Przeciw tym siłom nieprzyjaciela, uzbrojonym ponadto w systemy broni precyzyjnych o wysokiej efektywności rażenia, należy zorganizować porażenie ogniowe w obronie.

Ważnym problemem wynikającym z istoty koalicyjnej doktryny obronnej jest zapewnienie wsparcia ogniowego wycofującym się wojskom w pasie przesłaniania. Jest to bardzo ważne zagadnienie, które musi być uwzględniane podczas planowania porażenia ogniowego.

3.3. Rozbudowa inżynieryjna obrony.

Przewidywane kierunki rozwoju walki obronnej, wynikające z ustaleń doktryny wojennej, wskazują, że nie są to zagadnienia zupełnie nowe. Stanowią one kontynuację dotychczasowych zasad organizowania i prowadzenia obrony. Odnosi się to do wszystkich elementów systemu obrony, w tym i do rozbudowy inżynieryjnej, jakkolwiek w tym zakresie istnieje potrzeba poszukiwań nowych rozwiązań dotyczących:

- rozbudowy inżynieryjnej, pozycji i rejonów obrony;
- budowy systemu zapór inżynieryjnych i przygotowania niszczeń;
- zapewnienia wojskom swobody manewru i ruchu.

Realizacja powyższych zadań uzależniona jest od warunków przejścia dywizji do obrony.

Ze względu na fakt, że w okresie pokojowym nie można w obszarze zachodniej granicy państwa wykonać rozbudowy inżynieryjnej pozycji i rejonów obrony, prace te będą wykonywane na krótko przed agresją lub po jej rozpoczęciu.

W lepszej sytuacji będą te dywizje, które rozpoczną zajmowanie pasów obrony jeszcze przed wybuchem wojny, w wyniku wcześniejszego wykrycia agresywnych zamiarów nieprzyjaciela. Najmniej natomiast czasu będą miały dywizje, które przystąpią do tego z chwilą wybuchu wojny.

Istotną również rolę w rozbudowie inżynieryjnej odgrywać będzie miejsce dywizji w ugrupowaniu operacyjnym armii. Najtrudniejsze warunki będą miały dywizje przechodzące do obrony w pierwszym rzucie na kierunku głównego wysiłku obrony.

Z tych względów niezbędna staje się potrzeba wcześniejszego przeprowadzenia studiów operacyjnych i rekonesansów w zachodniej i północno-zachodniej części kraju w celu umiejscowienia pasów dywizji i rejonów obrony pułków. Podjęcie tych przedsięwzięć pozwoli na zajmowanie obrony bezpośrednio z miejsc stałej dyslokacji jako zasadniczy sposób.

Dokonując wyboru pasów i rejonów obrony należy przede wszystkim uwzględnić warunki terenowe, przeszkody naturalne i sztuczne, a także obiekty przemysłowe i zabudowania. Na tej podstawie należy opracować plan rozbudowy inżynieryjnej.

Z doświadczeń uzyskanych podczas ćwiczeń wynika, że przygotowanie obrony w pasie dywizji wraz z wykonaniem prac inżynieryjnych pierwszej kolejności wymaga dwóch dni, a pełne przygotowanie obrony - 5 - 6 dni. Z tego względu należy maksymalnie w czasie rozbudowy inżynieryjnej wykorzystać istniejące obiekty fortyfikacji stałej oraz zastosowanie w fortyfikacji polowej prefabrykowanych elementów żelbetonowych, betonowych, stalowych i innych. Potrzeba także wyposażenia wojsk w większą ilość doczepnego sprzętu do samookopywania się i maszyn do prac ziemnych.

Stopień fortyfikacyjnej rozbudowy obrony wpływa istotnie na trwałość obrony, jest zasadniczym czynnikiem osłabiającym skutki uderzeń bronią precyzyjną oraz zachowania wysokiej żywotności i zdolności bojowej wojsk.

W ramach fortyfikacyjnej rozbudowy pasa /rejonu/ obrony przygotowuje się z reguły:

- 3 - 4 pozycje obronne;
- pozycje ryglowe;
- stanowiska startowe baterii rakiet taktycznych i rakiet przeciwlotniczych;
- stanowiska ogniowe artylerii naziemnej i przeciwlotniczej;
- rejon rozmieszczenia odwodów;
- rubieże rozwinięcia odwodu przeciwpancernego;
- rubieże ogniowe oddziałów /pododdziałów/ czołgów;
- rubieże rozwinięcia drugiego rzutu.

Jak więc wynika z powyższego, zakres tych prac jest bardzo szeroki, a zważywszy na ich znaczenie w systemie obrony, należy poszukiwać sposobów ich wykonania. O znaczeniu fortyfikacyjnej rozbudowy świadczą może fakt, że wojska ukryte w niej będą ponosiły straty 2 - 3-krotnie mniejsze niż w terenie otwartym. Następuje więc zwiększenie żywotności wojsk, np. godzina rozbudowy fortyfikacyjnej rejonu obrony batalionu zwiększa jego żywotność ok. 20 - 30%. Drugim zasadniczym przedsięwzięciem zwiększającym trwałość obrony jest system zapór inżynierskich i niszczeń, powiązany z systemem ognia.

Podstawą zapór minowych będą dalej zapewne przeciwpancerne pola minowe, powiązane z naturalnymi przeszkodami. Największe ich nasycenie będzie na kierunkach głównych uderzeń i wynosić powinno 2,0.

Dużo efektywniejsza jest możliwość minowania narzutowego zdalnie sterowanego. Umożliwia ono skuteczniejsze oddziaływanie zaporami minowymi na nieprzyjaciela już podczas rozwijania się do natarcia, na kierunkach włamań itp. /foliogram/.

4. PROWADZENIE WALKI OBRONNEJ

W zależności od miejsca dywizji /pułku/ w ugrupowaniu operacyjnym, walka obronna może przebiegać w trzech okresach:

- walka z podchodzącym nieprzyjacielem;
- walka o przedni skraj;
- walka w głębi.

Nowym, dotychczas nie rozważanym w pełni problemem staje się zwalczanie nieprzyjaciela na dalekich podejściach w uzgodnieniu z działaniem wojsk prowadzących działania opóźniające w pasie przesłaniania. Szczególnie istotne jest uzgodnienie współdziałania w zakresie wykonania uderzeń ogniowych z manewrem wojsk odchodzących z przedpola obrony. Działanie w tym okresie powinno być swoistym "sterowaniem" nieprzyjaciela w rejon, gdzie przygotowany jest główny wysiłek obrony (foliogram).

Również rozwiązanie wymaga moment przekraczania rubieży przedniego skraju. Wydaje się, że najbardziej celowe będzie odejście wojsk broniących się na przedpolu obrony, w kierunku skrzydeł, co stworzy możliwość maksymalnego porażenia ogniowego zgrupowania nieprzyjaciela.

Największe natężenie ognia, w tym głównie przeciwpancernego, powinno mieć miejsce przed przednim skrajem obrony. Ogień ten w powiązaniu z zaporami inżynieryjnymi skierowany powinien być przede wszystkim na niszczenie broni pancernej.

Można w tym okresie walki stosować odpowiednią taktykę walki ogniowej polegającej na przykład na kolejnym, selektywnym zwalczaniu najpierw BWP nieprzyjaciela, celem odcięcia piechoty od czołgów, później niszczyć samobieżne środki OPL, po to, by stworzyć warunki użycia śmigłowców bojowych, a w końcu skupić cały ogień środków przeciwpancernych na czołgach.

O sukcesie w walce obronnej zadecydują w ostatecznym rachunku możliwości zniszczenia czołgów nieprzyjaciela. Możliwości te porównawczo przedstawiono na przykładzie pułku zmechanizowanego wyposażenia w BWP i transportery SKOT /foliogram/.

Powyższe zestawienia wskazują, że potencjał ogniowy wzmocnionej dywizji w obronie pozwala na skuteczne rażenie znacznych sił nieprzyjaciela, począwszy od rejonów wyjściowych do przedniego skraju obrony.

Podczas walki z nieprzyjacielem, który włamał się w ugrupowanie obronne należy dążyć do maksymalnego wykorzystania ognia i rozbudowy fortyfikacyjnej. Trwałość i aktywność obrony wyraża się głównie w możliwości dokonywania szybkich manewrów wojskami i ogniem w rejon włamania. Pododdziały z odcinków nieatakowanych muszą szybko przemieszczać się na kierunki zagrożone, organizować obronę na pozycjach ryglowych, wzmacniać pododdziały osłabione uderzeniami nieprzyjaciela. Manewrowość to także szybkie zajmowanie rubieży ogniowych przez BWP i czołgi.

Istotną zmianę w zwalczaniu włamującego się nieprzyjaciela mogą wnieść śmigłowce bojowe, które użyte jako powietrzne odwody przeciwpancerne mogą zdynamizować działania obronne. Możliwości ogniowe i manewrowe śmigłowców bojowych czynią je wysoce użytecznymi w zwalczaniu włamań nieprzyjaciela.

Istotną rolę w walce z nieprzyjacielem, który włamał się w głąb obrony, spełniają drugie rzuty, które mogą być użyte do kontrataku. Należy jednak podkreślić, że kontratak powinien być dobrze przygotowany, wykonany niespodziewanie i w najkorzystniejszym momencie.

ZAKOŃCZENIE

W zakończeniu warto podkreślić, że zmiana ustaleń doktrynalnych wymaga zmian w sposobach przygotowania i prowadzenia walki obronnej.

Zmiany muszą dokonać się także w sferze świadomości fachowej kadry i żołnierzy w odniesieniu do roli i znaczenia obrony szczególnie w początkowym okresie wojny.

W niniejszym opracowaniu zarysowane zostały jedynie tendencje zmian w przygotowaniu i prowadzeniu walki obronnej. Dalszych badań wymaga w szczególności problematyka zajmowania obrony i tworzenia ugrupowania obronnego, zwłaszcza bezpośrednio z miejsc stałej dyslokacji. Również rozwiązanie wymaga rozbudowa inżynierska obrony, którą winno realizować się głównie przez wyposażenie sprzętu bojowego w urządzenia do samoopowywania się.

Wnikliwej analizie należy poddać doświadczenia z ćwiczeń, w tym zwłaszcza "TARCZA-88" poświęconych problematyce obronnej. Wniosą one zapewne istotny wkład w rozwój teorii i praktyki organizacji i prowadzenia obrony.

LITERATURA:

1. Myśl Wojskowa; materiały z sympozjum na temat: Kierunki kształtowania zdolności bojowej Sił Zbrojnych PRL w świetle nowej doktryny wojennej państw - stron UW, 1988.
2. Prognoza przyszłych działań wojennych oraz roli poszczególnych rodzajów Sił Zbrojnych, wojsk i służb, wyd. ASG WP 1987.
3. Rozwój taktyki Armii Radzieckiej w latach Wielkiej Wojny Narodowej 1941 - 45, wyd. MON 1960.
4. Regulamin Walki Sił Zbrojnych PRL /dywizja, pułk/, wyd. MON 1985.

Wydrukowano w 30 egz.
Egz. nr 1-30 Bibl.Nauk.DZS
Wyk. ppłk Zieliński
Druk M.L. dnia 08.07.88r.
Druk ASG WP nr pf-985/WW
Korekta autorska.

